

OBSAH

Úvod	5
1 SMRT A UMÍRÁNÍ	9
1.1 Proměny vztahu ke smrti	9
Byla v minulosti smrt ochočená?	9
Skrývání, medikalizace a tabuizace smrti	14
1.2 Demografické údaje o smrti	21
Teorie epidemiologického přechodu	21
Naděje dožití mužů a žen	24
Nejčastější příčiny smrti	27
Místa úmrtí	30
1.3 Dobrá smrt	31
Dobrá smrt v západních společnostech druhé poloviny 20. století	31
Aktuální vnímání dobré smrti v českém prostředí	32
1.4 Vnímání smrti v současnosti	36
Smrt osudová či náhodná?	36
Význam smrti očima současných věřících	47
Pojímání smrti a zkušenosti se smrtí blízkých mezi nevěřícími	53
2 PŘEDSTAVY O POSMRTNÉM BYTÍ ČI NEBYTÍ	59
2.1 Pohled zpět na křesťanský základ	60
Smrt ve Starém zákoně	61
Smrt v Novém zákoně	63

2.2 Rozšíření víry v posmrtné bytí na počátku třetího milénia .	67
O (ne)víře v posmrtný život v české společnosti	67
Evropské srovnání	74
2.3 Představy o posmrtné existenci	81
Vzájemný vztah živých a (duchů) zemřelých	87
Věčný život římských katolíků	91
Život u Boha pro protestanty z ČCE	94
Nová země pro všechny svědky Jehovovy	96
Reinkarnace a návrat ke Křišnovi pro jeho oddané	98
3 POHŘBÍVÁNÍ A POHŘEBNÍ RITUÁLY	101
3.1 Pohřební rituály	102
3.2 Od pohřbívání do země ke kremaci	110
Běžný pohřeb na přelomu 19. a 20. století	112
Zavádění kremace a argumenty kremačního hnutí	116
Budování krematorií a vzestup počtu kremací v českých zemích	123
Mezinárodní srovnání rozšíření kremací	133
3.3 Náboženské pohřební obřady	137
Pohřební obřady římských katolíků	138
Pohřební obřady protestantů z Českobratrské církve evangelické	145
Pohřební obřady svědků Jehovových	149
Pohřební obřady oddaných Křišny	153
3.4 Sekulární pohřební obřady	158
Sekulární pohřební obřady v první polovině 20. století	158
Občanské pohřební obřady v období komunismu	161
Současná podoba sekulárních pohřebních obřadů	166

3.5 Preference typu pohřebního obřadu v současné české společnosti	172
Vliv pohlaví, vzdělání a věku	173
Vliv náboženské praxe a přesvědčení o posmrtném životě	177
Vliv místa bydliště (velikost obce a region)	179
Shrnutí	183
3.6 Zastoupení jednotlivých typů pohřebních obřadů	183
Pohřbení bez obřadu či s obřadem	184
Sekulární a církevní obřady	189
Obřady bez proslovu	191
Kremace či uložení do země	193
3.7 Význam pohřbu a jeho absence	196
Význam přikládany pohřbu	196
Kritika pohřebních obřadů	200
Absence pohřebních obřadů	203
4 POHŘEBNÍ SLUŽBY, SMUTEK A TRUCHLENÍ	213
4.1 Pohřební služby	213
Historický úvod	213
Moderní pohřební služby – příklad hlavního města Prahy	215
Fungování pohřebních firem v současnosti	219
Hřbitovní služby	225
4.2 Hřbitovy a místa uložení ostatků	226
Hřbitovy v minulosti	226
Rozšíření možností uložení ostatků v souvislosti s kremací	231
Současné hřbitovy	236
Navštěvování hřbitovů či míst s ostatky	239

4.3 Smutek a truchlení	245
Kulturní podmíněnost emocionálních a behaviorálních složek truchlení	245
Období smutku a skrývání emocí	249
Truchlení a náboženství	254
Pomoc pozůstalým	259
4.4 Pomníčky u silnic obětím dopravních nehod	263
Formální regulace výskytu	266
Pomníčky jako materiální objekty	269
Připomínané osoby a tvůrci pomníčků	273
Příběh jednoho pomníčku	275
Významy a poselství	277
Makrosociální vysvětlení příčin rozšíření nového fenoménu	289
 Závěr	 293
 SUMMARY	 299
 LITERATURA	 305
 PŘÍLOHY	 317
Zkoumané náboženské skupiny	317
Církev římskokatolická	317
Českobratrská církev evangelická	319
Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	321
Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna	324
Použité výzkumy	328
Kvalitativní výzkum postojů ke smrti a pohřebním obřadům ve čtyřech pražských náboženských skupinách	328

Kvalitativní výzkum postojů ke smrti a pohřební praxe ve středočeské obci	330
Kvalitativní výzkum vybraných pohřebních organizací na území Čech a Moravy	335
Výzkum pomníků u silnic obětem dopravních nehod	337
International Social Survey Programme (ISSP) Náboženství II. (1998, respektive 1999 pro ČR)	339
Seznam citovaných informátorů	342
Seznam použitých zkratek	344
Seznam tabulek a grafů	345